

Nemunas

Nr. 39
(888)

2013 m.
lapkričio 14–20 d.

Kaina 3,00 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Kristina DAUKINTYTĖ AAS. „Tarp veltinio ir veltinio“.

Suverta: norvegiškai... 4 p.

9 1770134 314014

Augnelijų arija

*Mūsų žemė jauna dar.
Bus ir pas mus Eldorado.
Aldorijo adrijo ada.*

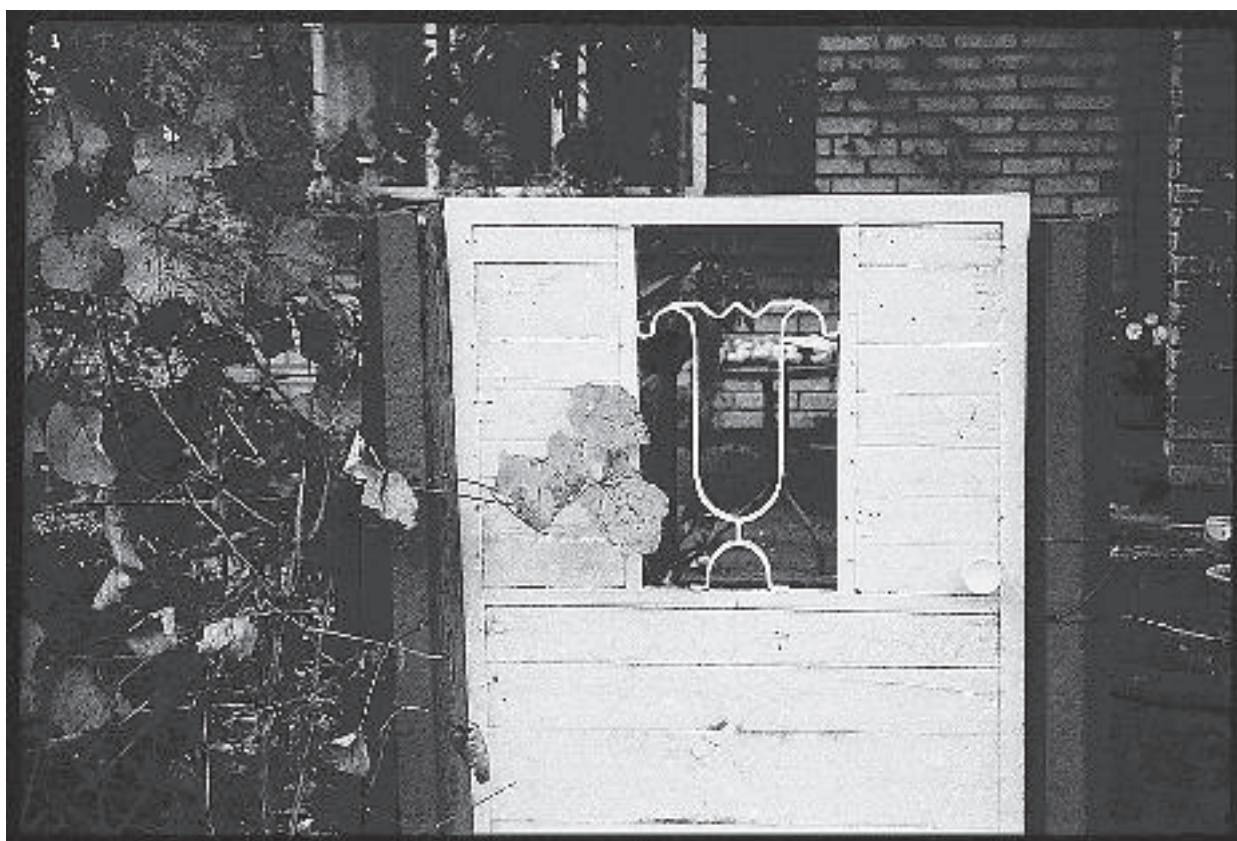
*Džiaugiams jog vienas prazydės atėjo.
Daug dar ateis, atliūliuos mums pavėja,
Kaip altra ridėlija rėja.*

*Ir sninga ir lyja ir mėnuo kas mėnuo
Ir saulė kas antra, kas penkta, kas dylikta diena
Reja ir ada ir audrija lėna.*

*Gerai, kad Adomą iš rojaus išjojo
Per dien nusibostų mums Rojuj!
O čia juk aldorijo arija rėja
Čia altra ridėlija ado.*

*Žinia, jog iš dulkių ir virsim į dulkes
O dulkės taip lakios, taip lengvos, taip smulkios,
Kaip leta livano alenga.
Tad laūkim augnelijų arijos ada,
Tad būkim, kaip altra ridėlijų rėja.*

Kazys BINKIS

Mildos KIAUŠAITĖS iliustracija

Dirigento Modesto Pitrėno laikas

M. PITRĖNO asmeninio archyvo nuotrauka

Šie metai dirigento Modesto Pitrėno kūrybinėje biografijoje paženklinti ne tik darbų gausa, bet ir pripažinimu – „uz platų kūrybinį mostą interpretuojant klasikinę ir šiuolaikinę muziką bei lietuviškos muzikinės kultūros sklaidą“ jam skirta Lietuvos nacionalinė kultūros ir meno premija. Išlaikymada „Nemuno“ tradiciją, pakalbina laureatą; bendravome virtualiai, mestro repetuoojant Richardo Wagnerio operą Šveicarijoje.

– Visų pirma „Nemuno“ vardu sveikinu jus gaus premiją, labai džiaugiuosi, kad jums nereikėjo jos laukti iki žilų plaukų, kad įvertinimas – pačiu laiku. Mūsų pokalbių „istorijoje“ jūsų darbai ir mintys visada siejosi su Kauno simfoniniu orkestru, pats likdavote tarsi jo koncertinio gyvenimo, programų, projektų šešėlyje... Šiakart pokalbio objektas esate jūs pats, īvairiapusė jūsų veikla, nauji atradimai, galimybės, atsakomybė.

Mums kalbantis pries dvejus metus, išryškino me Giacomo Puccini'o operinio repertuaro įsiviravimą jūsų kūryboje. Šiuo metu St. Galleno miesto (Šveicarija) teatre statote R. Wagnerio „Skrajojanti olanda“, Rygoje planuojate kurti šio autoriaus operą „Rienzi“, kiek vėliau – Richardo Strausso „Rožių kavalierij“. Atrodo, jūsų veikloje didėja R. Wagnerio muzikos svarba? Papasako kiti plačiau apie operinius pastatymus.

– Mano biografijoje atsiraðes R. Wagneris „užgriuvo“ kone pačia svariausia briauna, kai prieš maždaug dešimtmetį buvau pakviestas tapti operos „Valkirija“ pastatymo LNOBT asistentu. Si opera, antroji tetralogijos „Nibelungų žiedas“ dalis, dažnai statoma kaip atskiras spektaklis, nes apimtimi ir muzikos kalba gali konkuruoti su bet kuriuo operos šedevru. Tad įsimylėti R. Wagneri arba, kaip sako daugelis iškiliasiu mūsų laikų muzikų, „susirgti R. Wagneriu“ man buvo nesunku. Nuo tada mane ir lydi šio kompozitoriaus kūryba, tikiuosi, ji lydės ir ateityje. Jaučiu, kaip bégant laikui ji manyje „bresta“ nelyginant tinkamoje rūsio temperatūroje laikomas vynas. Toliau dirigavau R. Wagnerio kūrinių koncertus ir spektaklius, kurių ryškesni buvo opera „Skrajojantis olandas“ Rygoje, mano pastatytas baletas „Tristanas ir Izolda“ Vilniuje, nesenai Briuselyje su Lietuvos nacionaliniu simfoniniu orkestru ir Violeta Urmana atliktos R. Wagnerio „Matildos Vesendonck dainos“ (pavasarį šis kūrinys nuskambėjo Kaune su KSO ir soliste Sigute Stonyte – E. Ž.) bei Izoldos mirties sceną. Beje, Briuselio koncerne skambėjo ir jūsų minimas kompozitorius R. Straussas, šiais metais iš R. Wagnerio perimantis jubiliato estafetę,

todėl kitų metų repertuare jis turėtu būti itin dažnas svečias.

Ir šiuo metu St. Galleno teatre repetuoojamas R. Wagnerio spektaklis, kuriame (idomus sutapimas) pagrindinę partiją dainuoja lietuvis bosas Almas Svilpa, daugiau nei 15 metų dirbantis Esseną (Vokietija) operoje.

– Pakalbékime apie jūsų veiklą. Esate Rygos operos muzikos vadovas ir vyriausasis dirigentas, LNSO dirigentas, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Dirigavimo katedros lektorius, dirigentas svečias LNOBT, užsienio operos teatrų dirigentas-muzikos vadovas... Kuris iš šių darbų teikia daugiausia pasitenkinimo, ką kiekvienas jū duoda? Ar tam tikro kūrinių įgyvendinimas tampa naujo muzikinio žingsnio impulsu? Antra vertus, sakéte, kad dirigentas negali tobuleti sėdėdamas vietoje – kiek jums tenka pažinti kitų kraštų muzikinę kultūrą?

– Skaičiuodamas pirštų nelankstysti, nes bijau, kad jų pritrūks. Jei rimitai, šiuo metu turiu mažesnį krūvį nei prieš keletą metų, bet padidėjo darbų svoris ir reikšmė. Rygoje vyriausiuoju dirigentu dirbu pasuktinį sezoną, nuo kitų metų į Latvijos operą esu kviečiamas pagrindinio kviestinio dirigento statusu. O ir šiumečiai darbai idomūs, įpareigojantys. Labai džiaugiuosi didėjančia koncertų gausa su LNSO, su jiu rengiu daug R. Strausso muzikos programų.

Dažnai esu kelyje, pakeliui, dėl to kenčia mano studentai; gerai, kad dėstau pirmadieniais, kai teatriose nedarbo diena, tad kartais grižtu specialiai į „pedagoginius susitikimus“. Kita vertus, jaučiu, kad šiuo metu man – praktikuojanciam menininkui – svarbiausia įgyvendinti savo kaip atlikėjo strategiją, kuri vėliau virs ir pedagoginiu lobiu.

Be abejonės, visi muzikiniai susitikimai ir įvykiai mane turtina, verčia mąstyti, lyginti, analizuoti. Dirbdamas svetur, keliaudamas sutinku daugybę puikių menininkų – asmenybių, garbėtroškų. Sakoma, „genys margas, svietas dar margesnis“, todėl man idomu pažinti kitą žmogų – unikalų, bet ir kuo nors panašų į mane. Tik jų pažinus kartu atliekama muzika surezonuoja stipriau, tikriau.

– Kokie orkestrai jus dažniausiai mato prieš save? Kokio Lietuvos orkestro muzikai visapusis kai atliepia jūsų muzikinius ir meninius siekius? Kuriuos solistus galėtumėte pavadinti bendraminciais?

– Yra „laikas mylėti ir laikas nekeisti“, – sako Šv. Raštas. Dirigento laikas labai išskaidytas – šiandien jis čia, ryt kitur. Vienintelis nekintamas statibilumas yra namai ir šeima – mano gyvenymo orkestras. Nepaisant to, šis orkestras mane mato ne taip dažnai, kaip norėtum. Dabar – „grojančių dėdžių ir tetų“ metas. Labiausiai mégstu dirbtis su profesionalais, mylinčiais savo darbą, nes tik tada atsiranda visapusė pagarba vienas kitam ir muzikai. Esu sutikęs daug tokių orkestrų ir solistų. Nenorėčiau nieko išskirti, tiesiog muzikuodamas pajunti, jog sutikai giminingą sielą.

– Visgi negaliu apeiti su KSO susijusio klausimo. Ar tenka stebeti jo pasiekimus? Kaip vertintumėte orkestro vadovybės strategijas, koks jums atrodo orkestro lygis? Ar rengiate programą su KSO?

– Dabar retai būnu Lietuvoje, todėl esu kiek atitrūkės nuo Kauno aktualijų. Manau, orkestro vadovams geriau matyti, kas naudinga orkestrui ir miestui. Girdėjau apie KSO koncertus su aukšto lygio solistais ir tikiu, jog maestro Konstantino Orbeliano ateities ambicija – didelis ir idomus pazaradas puoselėjant kokybinę orkestro brandą.

Šią vasarą džiaugiausis susitikimu su Kauno mero Andriumi Kupčinsku, turinčiu neįprastą šio laiko dvasią idėjā pastatyti naują koncertų salę. Mačiau projektus ir lokalizaciją, įsitikinau, jog tai stambus, ypatingos reikšmės Kaunui kultūros objektas, pirmia po sovietmečio didelė moderni koncertų (ne kongresų ar sporto) erdvė! Šis pastatas galėtų tapti miesto meno kolektyvų, parodų namais, be to, atsirastų galimybė kvesti koncertuoti tarptautinio lygio kolektyvus – kadangi nebuvo tokios salės, jie neatvykdavo į Lietuvą (Vilnius taip pat neturi tokio dydžio ir paskirties erdvės). Šiuo požiūriu esame bevilleiskai atsilikę nuo esu ir latvių, šiemet atidariusių europinio lygio salę Rezeknėje. KSO taip pat galėtų „plačiau įkvėpti“ atsidūrės orkestrui labiau pritaikytoje erdvėje, nei šiuo metu jauki ir kamerinė Filharmonija...

Kristina DAUKINTYTÉ AAS. „3 suknelės“.

tyrinėjamas kūnas ir vilna, kurios paslaptis anksčiau ar vėliau menininkui tenka atskleisti.

Intymumo, tačiau ši kartą jau ne kūniško, o emocijino, su kaupu ir Gro Gjengedal Navelaker kūrynyje „Pasitikėjimas: dukra“. Moteris mažai dukrai „paaukoja“ savo plaukus, leidžia kirpti juos taip, kaip tik norisi. Kažkodėl žiūrint videoperformansą pagalvoji apie auką, nes jos ašaros pasitikėjimo išpūdžio tikrai nesururia. Taip kūrynyje tik dar labiau išryškėja praraja tarp tėvų siekių, intencijų, norų ir realybės. Kita vertus, tai kalbėjimas apie paslinktas ribas, nusistovėjusias normas ir drąsa.

K. Nokleby kūrynyje „Paleisti orą“ nėra tikros ar falsifikuotos gyvenimo tikrovės, jokiros dokumentikos. Choreografija ir muzika, lėlės ir paradoksalus motyvai kuria keistą, tačiau labai teatraliską vaizdą. Ir tai matydamas jauti, kaip ilsišesi nuo kasdienos įtampos, nes net vienas kitą erzinantis, kažkur vis bęgnėjantys personažai tokie sąlyginiai, kad leidžia į visą tai žvelgti iš šalies. O toks ir yra pats sveikiausias žvilgsnis į gyvenimą.

Pagaliau paskutinis žemėlapyje pažymėtas kūryns – ir vėl ekranas su Jame atsiveriančiais tekstiliinio

Gro Gjengedal NAVELAKER. „Pasitikėjimas: dukra“.

miško vaizdais. H. Kjorholt Frantzen animuoči pasivaikščiojimai miške žiūrovą nuveda grėsmingu keliu. Grybautoja tragiskai žūva, ir jos kūnu rupojantys vabalai puola naikinti to, kas laikina. Tokia švelnia ir siltą tekstileles kalba sukurtas žiaurus, gąsdinantis pasakojimas.

Moteriškai

Keramiku Virginijos Užusenytės ir Jūratės Višinskienės paroda „Inspiracija... Moteris... Augalas“ lapkričio 7 d. atidaryta Keramikos muziejuje. Tai dviejų menininkų, kurios ateina iš taikemosios keramikos srities, debiutas parodų salėje. Kodėl taip ilgai iki to artėta? Pirmiausia dėl labai aiškiai juntamos atsakomybės ir sau suformuluotos nuostatos negaminti, nekurti nereikalingų daiktų, kūrybą išgryninti iki neabejotinų formų. Redukcinio degimo simpoziumas, kuriaame autorės dalyvavavo šią vasarą, buvo reali paskata pagaliau surengti parodą ir savo darbus pasitikrinti platesniame kontekste.

V. Užusenytė keramiką visada suvokė kaip taikomąjį meną, bet jos pritaikymo sritys vis plėtési ir nuo puodelių žiedimo pamažu perėjo prie stambesnių interjero darbų, tokių kaip skulptūros, židiniai, pano. Todėl dabar jau sudėtinga atskirti taikomąjį ir meninę keramiką. „Ilgainiuui, daugiau pasidairiusi po pasauly, pamačiusi garsių menininkų kūrybos, suprant, kad taikomoji keramika – labai plati sąvoka. Kai pastato sieneje išvysti iškritusią plokštélę, atsivérusį plynį ir joje pritaikai savo sukurtą, jau net nežinai, ar tai

vaizduojamoji, ar taikomoji keramika. Supratusi, kokią jėgą ir prasmę gali turėti keramika, pradėjau kurti kitaip, didesnius darbus. Kadangi čia jų eksponuoti negaléjau, išsikristalizavo šiek tiek kitokia parodos idėja“, – pasakojo menininkė, papildžiusi vis gausėjančias keramikų gretas Kaune.

Štai taip labai atsakingai, sulaukus, kol darbai paseiks menininkų nusibréžtą kūrybinės kokybės ribą, pagaliau surengta paroda. Joje eksponuojami darbai, lipdyti iš samotinio, baltojo ir pigmentais spalvinto molio masių. Tačiau ši kartą ne medžiagos ir technikos subtilybės svarbiausios – jos ne diktavo, o paklusno menininkų sumanymams.

Parodą apžvelgusi Enrika Striogatė pripažino, kad ji atrodo tarsi vieno autoriaus kūrinių rinkinys. Temos tokios artimos, motyvai susiliejančios, kad dviejų menininkų raiška sudaro be galio tvirtą vienovę. V. Užusenytės darbuose išoriškai regime augalus, sėklas, zieetus, lukštus, tačiau vidiniai jų slépiniai tokie artimi moteriškajam pradui: „Tai sėklas, lukštai, paslaptinės pakuotės, savyje slepiancios augalo idėja.“ Autore pasakoja apie vidinę augalu energiją, gebėjimą atsinaujinti, gimti iš naujo, gamtos ciklą. Kita vertus, jos darbuose prašmėžuoja ir bergždumo, tuštumos idėja, kai kalbama apie modifikuotus augalus, praraštą gyvybės esmę. Harmoningos, natūralios formas atkartojasi gamtoje egzistuojančias ir nuolat kintančias tam tikru ritmu. Tai labiausiai ir skiria V. Užusenytės augalus nuo J. Višinskienės moterų. Jos be galio dekoratyviuos ir spalvingos, kuriančios veikiausiliu išdėstytos, abstrahuotų ir idealizuotų moters paveikslų, pasakišką tikrovę. Visos šios moterys išaugusios iš augalų, apipintos jų ornamentika, lapų ir žiedų nériniais: „Moteris erškėtrožė“, „Jūros gėlė“, „Isėjusios iš pienių pievos“... Tokia augalo ir moters simbiozė atrodo labai natūraliai, nes atskleidžia realiai egzistuojančias vidines jungtis. Idomu, kad pirmasis J. Višinskienės vaikystės lipdinas buvo velnias iš kaime rasto molio. Matyt, porceliano dekoruotojos specialybė paliko daug gilesnių pėdsakų nei vaikystės improvizacijos. Iš to tarpsnio lieka atviras ir net naivus žvilgsnis į socialinių trukdžių neužterštą, svarų žmogiškosios prigimties pasaulį, kuris tuo metu atrodo savaimė suprantamas ir aiškus.

Virginija UŽUSENYTĖ. „Modifikuota sėkla 5“.

Jūratė VIŠINSKIENĖ. „Moteris erškėtrožė“.

6 Kūryba/Jaunieji

Laura KROMALCAITĖ

Autorės asmeninio archyvo nuotrauka

svarstau

ar ji mato
kad mano
akys tik svilina jos
kaktą
o sąmonės ekrane –
tuštuma?

tada vėliau

ar ji mato
kaip mano
akys pavirsta vabaleliais
kurie bégineja
po josios palaidine?

pažadu

mergaitė ruko
pakvimpa vyšniom
jai iš burnos
pakvimpa nuolankumu
ir mažytėm
greit moteriškėjančiom
krūtim

aš lauksiu

lotosai keroja katės skrandy

dedies, kad viską žinai
o aš žinau tik tai,
kad mėgsti
ryti akimis dukters
kojas

tu kaip veislinė katė
viena iš tų, kurios
ant pjedestalų parodose
markstos
o jis buvo mišrūnas
todėl dukra gimė perkreipta

dedies, kad viską žinai
pasirodo, žinai nieko
norėčiau

padailinti pneumatiniu kūju tavo galūnes
kad liautumeis
lindusi prie mano užrašų
lotosai supas ant suvytusių tavo krūtų – – –
– – – traukia žemyn – – –

tu kaip katė bėgi kuo toliau nuo namų
numirt

dievo sūnaus lovoj

kambario kampai
pernelyg tylūs
išdavystės
išdavystės laukiu
kad sužinočiau
apie bausmes, kurias tau taiko tévas
dievas metaliném
rankom
tada verki

— — —

aš iš tavo lovą
akmeninę
šaltą
ketvirtą ryto
švintant
tam, kad sušilčiau
šqlant

sąstingis

ūkanotas rytas,
brendu iš
miego, imu pirštines,
einu laukan
žingsnis spartus,
skubrus rankos
judesys sudrasko orą
praeiviai trumpom rankovém
gūžčioja pečiai
o man šalta ir iš vidaus
ir iš
išorės

o paskui – Roma*

vilkė velka
nukarusius spenelius
žeme
pavargus, sukritis
nedailiai pasenus – – –

– – – per vaiką
per vaiką visa
tai

*aliuzija į legendą apie Romos
miesto atsiradimą

neišnešiotas

*tu toks girtas ir švelnus
stalo kitoj pusej
pusiau sėdom joji
ant mano savimeilės
o aš spjaunu
išspjaunu liūdną
mūsų vaiką
ant stalo
apgirtusi nuo nemeilės – – –
– – per anksti ir
per skaudžiai*

neneigsiu

*esu poetas, kuris
be jokio gėdos jausmo
nuolat
rėkauja apie savo meilę
bėgioja ratais
vis pro tavo duris
„eee, netyčia, nepyk, aš čia
pro šalį
i parduotuvę kepalo duonos
éjau“*

*esu būtent tas poetas,
kuriis vietoj
prirašytų lapų
tau kiš gėles*

*aš kartais be galio dažnai
tarp tų besikartojančių
begalinių
savo „myliu“ ir meilių pagalvoju,
kad gal ir tu, galbūt ir tu
svaidais tai pačiais nepoetiškais jausmais
niekam nematant*

trumpam, tik trumpam atgal

*aš ir vėl vaikas
dantys dar neatšipę
nuo
ankstyvujų obuolių
pažadai švieži
nesurambėj*

*tėve, tu moki taip
dailiai piešti
žiūriu
i elnią
be galvos
pirmajį kūrinį
skauda širdį
grožis kurį kuri
žeidžia
tu užmušei elnią savo
drobėj
tu užmušei elnią savo
drobėj
be gailesčio*

*guliu lovoj
nurimės
droviai nusišypsau
luboms
kaip kad
kadais obels lajai
kai dar
nežinojau, jog
jau viskas
prarasta*

dvasinėj tremty

*trečias lageris
prie tupyklos
pastoliai srutose*

*pūva lageris
kartu su manimi
jame*

Mildos KIAUŠAITĖS iliustracija

8 Kūryba/Jaunieji

Tomas REKYS

Įstabios Helovino tendencijos

Šiais metais itin populiaroje amerikinėje Helovino šventėje buvo galima pastebėti šokių tokių naujų tendencijų. Šiaip Helovino maskaradui priskiriama magiško ritualo reikšmė, bet, visuomenėi vis labiau sekularizuojantis, magiškojai šventės reikšmė nyksta, sklaidosi kaip ir ją lydintys vaiduokliški dūmai. Atitinkamai laisvesnės darosi ir šito maskarado formos.

Tiesa, čia remiuosi labiau savo gyvenamojo rajono aplinkos stebėjimu, o kalbėti apie šiu permainų apraiškas ir dėsningumus visoje JAV teritorijoje, aišku, negalėčiau. Mano rajone pastaruoju metu pagausėjo emigrantų iš Indijos (jie visi tokie santūrūs, orūs), kuriems tos amerikinės šventės iš viso „nelimpa“. Tačiau vėliau įsitraukti priverčia jų vaikai, kurie mokyklose nenori likti atsiskyrėliai, būti kitokie nei jų bendraklasiai.

Panašu, kad ši velnių, raganų ir vaiduoklių diena ima virsti į paprasčiausią vaikų karnavalą

šventę, kurios esminis akcentas – gauti saldaičių. Panašiai kaip Lietuvoje per Užgavėnes dažami blynai, čia – saldainiai. O kadangi vaikus tam maskaradui visgi rengia mamos, ne téčiai, gaunu eilinę progą įsitikinti, kad moterys yra protingesnės už vyrus. Jos visai nelinkusios savo vaikus „apiforminti“ kokiais baisūnų pavaldais. Mamos tarsi koreguoja archajinę magišką tradiciją, ir štai vietoj visokių velniukų ir raganacių ima dominuoti tiesiog gražiai aprentatos princesės, drugeliai, kačiukai ir t. t. Vienas kitas pragaro akcentas išlaikomas (kyšantys rangučiai ar pan.), bet jau ne visada. O ir šiaip bendras visų helovinių siaubo aksesuarų apipavidalinimas krypsčia lengvo humoru linkme. Prekės, suvenyrų, kaukės – ne tiek baisios, kiek linksmai juokingos. Pagalvojus, tai nuoseklu – ar optimizmu trykštančioje Amerikoje turėtų būti kitaip?

Isitvirtina ir savotiška tolerancija kitaip bei giantiesiems. Nusistovi tokia bendra taisyklė – jeigu šventės metu namas néra heloviniškai papuoštas, vadinas, ten néra ko eti – saldainių negausi. Bet jeigu namas atitinkamai padabintas, o vaikai ten saldainių negauna – tada tą namą dera apmėtyti žaliais kiaušiniais... Visgi kol kas tokio keršto atvejai itin reti, nes tie, kurie puošia namus, pasirūpina ir saldumynais. O juk ir kiaušiniai pinigą kainuoja. Bet gal svarbiausia, kad šventės situaciją kontroliuoja suaugusieji – vieniems vaikams be priežiūros pasirodyti gatvėse seniai uždrausta (čia jau iš realių siaubų sferos – pedofilų ir kitokiu nusikaltelių pavojus). Visgi prašant saldainių įsigali tokia nauja frazė (neįsidėmėjau), kuri reiškia, kad jeigu duosi – gerai, o jeigu ne – būsi apmėtytas kiaušiniai. Bent jau pasakoma, kad esi to vertas.

Įstabi amerikinės sistemos muštą liudijanti de-

Mažoji etažė

Ramutė Skučaitė „Ant ledo atsirado rožė“. –
Vilnius: „Homo liber“, 2013.

Žiema jau arti, tad tokių rožių tikrai atsiras. Vaikų darželių auklėtojos bei mokytojos atsivers R. Skučaitės knygeles ir sudės eiléračius į vaikų galveles. O naujasis dyvlikos poemėlių rinkinys labiau tiks skaitymams prieš miegą minčkstoje patalpoje. Ilgais poezijos eilucių kaspinais išdėstytais pasakos vaikus lengvai užmigdys švelniu, ritmišku, muzikaliu skambesiui. R. Skučaitė taip dažnai mini sidabrinius varpelius, kurių garsais ir pati poezija skamba lyg kokią savaitę nieko nevalgiusios paneles rankų švelniai paliesti.

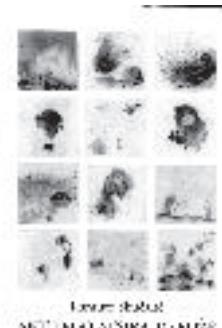
Prisipažinsiu, jau geri metai esu įkalinta savo vaike grotuvu ir beveik kasdien po kartą klausausi Charles'io Perrault pasakos „Asilo oda“ „Teatriukas“ perskaitė ir sudainavo R. Skučaitės iš prancūzų kalbos išverstą pasaką, tačiau tuo pasidomėjau tik pradējusi skaityti „Ant ledo atsirado rožė“. Labai jau panašiomis intonacijomis suskambo klasikų žodžiai. Vilniaus filharmonijoje taip pat galima pasiklausyti teatralizuotos muzikinės pasakos visai šeimai „Ant ledo atsirado rožė...“ pagal poetės knygą. Tikriau visi skaitantieji tokią poeziją užsinori dainuoti.

„Šias poemėles įkvėpė pasakos, kurios keliauja iš kartos į kartą, yra sekamos ir skaitomos. I mane

pasakos émė plaukti nuo tos laimingos akimirkos, kai suvokiau: moku skaityti! Ir atsivérė tada dar vienės pasauly: mokės, guodės, virkės, džiuginės ir gydės... Daug sykių padėjės, kai atrodė, jog niekas padėti nebegalė“ – prisipažista R. Skučaitė, į knygą sudėjusi mėgstamiausias klasikines pasakas ir tas, kurias pati sukūrė. O prie jų dar prisegė po šiai lailais nebemadingą moralą – visai vertingą patarimą, pamastymą, priminimą ar šiaip pastabėlę. Štai tokios klasikinės tradicijos dar iš pasakėčių laikų. O kadangi „moralizuojama“ negrasant pirštų, tos pasakų uodegėlės net ir pralinksmina.

Pasakos, kurias R. Skučaitė savo knygai „pasi-skolino“ iš Hanso Christiano Anderseno, Ch. Perrault, Brolių Grimų ar Wilhelmo Hauffo, turi vieną blogą įprotį nuolat versti skaitytojai jas lyginti su savo pirminiu originalais. Na, niekaip negali atspalvaiduoti, nors gal tai tik praktikos stoka. Dar bai-si – kad šios poemėlės taip dažnai atrodo geriau už savo pirmtakus. Dvelkia beveik šventvagyste, bet ką daryti, jei poetės humoru jausmas, begalinis grakštumas ir eiliavimo lengvumas daro stebuklus. Jos sueiliuotos pasakos tarsi pradeda žvilgę.

Kai kurios istorijos tik šiek tiek pasikeitusios,

nes R. Skučaitė akcentuoja jai svarbius dalykus, kitiose siužetas nuvingiuoja visai naujais keliais. Pavyzdžiu, „Raudonkepuraitėje“ senelė išsisuka nuo vilko dantų, bet vis dėlto sulaukia rašytojos pastažėlės, o „Pupos“ motyvas apskritai virto autorine pasaka „Kelionė į dangų“. Tačiau šiose poemėlėse daug svarbiau ne kas, o kaip sakoma. Iš kalbos subtilybių (be jokios nereikalingos ornamentikos) lyg garas kyla ryškūs vaizdai:

*Atrodė, tuo bus gera ir ramu,
Kur katinas prie krosnies riečia kupra,
Senelė rankoj pyragelis trupa,
Kur pukši puodai ant ugnies įkaitę
Ir šnara šventei puošta eglaitė...*
(p. 86)

Jaučiate? Taip tylu ir lėta, bet kartu gyva, nes kažkas trupa, pukši ir šnara. R. Skučaitės poeziijoje susispietė daugybė subtilių, niuansuotų ir itin ryškių detalių, kurias visas ji sugaudo, aprašo, tačiau kartu spėja mums papasakoti istoriją, kol dar nesumė žiovulys. Autorinės rašytojos pasakos labai skirtinos: vienos beveik perregimai skaidrios ir kalbančios apie efemeriską pasaulio grožį, o kitose ryškėja net socialiniai gyvenimo niuansi.

„Ant ledo atsirado rožė“ poemėlės pasakojaamos kartu su meistriškomis poetės dukters dailininkės Jūratės Račinskaitės iliustracijomis. Rankų darbo popieriaus, dažų, plunksnelių, augalų ir kitų neatpažintų detalių koliažai švelnūs kaip ir pasaku žodžiai. Skirtumas tik tas, kad R. Skučaitė intonacijos kinta su kiekvienna pasaka (juk tokie skirtinės yra pasiklydę spygliukų šešėliai ir išsidažiusios, plunksnas pasipusčiusios papūgos, kurių prototipai gyvena realiame šiandienos pasaulyje), o dailininkės paveikslai vis taip pat tyliai šnibžda.

10 Kūryba/Jaunieji

Domantas TAMOŠAITIS

Ruduo

Regimanto TAMOŠAIČIO nuotrauka

Sėdėjau prie laužo. Iš visų pusiu manė supo milžiniškas eglynas ir nakties tamsa. Kažkur už debesų skraistės slypėjo ménulis. Jutau jo buvimą, sklindantį šaltį, nors ir negaléjau matyti. Prislinkau dar arčiau laužo, kiek tik leido liepsnos, bet nejaučiau šilumos – tik žvarbą, besismelkią cią į sielą. Per nugara.

Mano Geriausias Draugas létai išniro iš šešėlių. Šiek tiek nustebau, jí taip pavadinęs – anksčiau keletą kartų dvejojau galvodamas, kam su teikti ši svarbų titulą. Tačiau dabar pamačius jí neliko abejonių. Jis be garso priartėjo prie ugnies ir ištiesė į ją rankas. Keistai, ne taip kaip kiti. Atrodė, nori delnais ją įsiurbti į vidų, o ne šiaip pa siildyti. Pasidaré dar šalčiau, tarsi jam būtų penykė pasisavinti ugnį. Bet sykiu šaltis tapo artimesnis, ne tokis priesiškas.

Kurį laiką taip ir tylėjom. Šakos, apgaubtos skaisčios liepsnos, spragsejo ir puikiai įsiliejo į mus gaubusią tylą. Drąsiai galéjau sakyti, jog nieko negirdžiu.

- Kodėl nėjai su ja? - paklausė jis, nepertraukdamas mano tylos.

Iškart neatsakiau. Bandžiau apsimesti, kad dar nežinau atsakymo. Kad neturiu žodžių. Kad dar dvejoju. Kad dar ne per vėlu. Pasvarsčiau, ką galečiau pasakyti, pats mēgindamas tuo patikėti. Bet labai sunku meluoti sau.

O taip norėjau.

- Iš principio, - pasakiau užkimisiu balsu kaip ilgai su žmonėmis nešnekėjės senis. Net neatpažinai savo balso.

- Iš principio? - pakartojo jis.

- Taip.

Pasilenkės paėmiau dar vieną šaką ir įmečiau į laužą, stengdamasis nežiūrėti jam į akis. Smagiai sušokusios kibirkštys pradėjo trumpą kelionę aukštyn. Kai ju šełsmas baigėsi, pasijutau pase nės visais metais.

- Kokio dar principio? - nepasidavė jis.

- Mes apie tai jau kalbėjom.

- Mes apie daug ką kalbėjom. Bet juk tu mēgsti svaičioti.

- Man sunku kalbėti, - tariau. - Gal kitą kartą Jis liūdnai papurtė galvą.

- Kito nebus.

- Ką, nužudysi mane? - paklausiau.

Jo veido išraiška pasidaré dar liūdnesnė.

- Ne aš, - tarė jis. - Tu pats.

Žodžiai tiesiog pakibo ore. Įsižiūrėjau į Savo Geriausio Draugo drabužius. Buvo apsirengęs neapsakomai keistai – odiniai, kailiu išmuštais šarvais. Krūtinę juosė diržas su prisegtu durklu. Kailinės kelnės. Kailiniai batai. Jis dėvėjo mano veidą, bet šis jam netiko. Vokai buvo kiek nukarę ir dengė akis, veido išraišką darydami keistai kraupią ir svetimą. Tarsi koks lavonas stovėjo prieš mane ir šildė savo negyvą kūną.

- Gerai, - pasakiau. - Paaškinsiu. Žinai tas visuomenės priimtas normas? Kad kai kas yra gerai, o kai kas – blogai? Niekur nėra taip parašyta, bet kažkodėl visi tuo tiki. Niekas net nesusimastto, kad galbūt tai – neteisinga. Tiki, nes taip priimta.

- Pavyzdžiu?

- Na... Tarkim, negali laikyti savyje pykčio. Negali galvoti apie kerštą. Privalai atleisti, nes kitaip pats susinaikinsi. Nesugebėsi toliau gyventi ir panašiai. Kodėl, po galais? Jeigu kersto jausmas būtų tokis nežmogiškas ir mums svetimas, žmonės taip dažnai jo netrokštų ir išvis nejaustų. Bet ne, taip negerai. Taip pasakė kunigėlis, ir visi šventai juo tiki. Net jeigu bandysi nepaisyti, vis tiek jausies blogai. Ir kodėl? Tikrai ne savo valia. Tave tiesiog slėgs visuomenės priimta nuomonė, jog dabar tau blogai.

Mano Geriausias Draugas apėjo laužą ir atsisėdo man iš dešinės. Pasijutau nemalonai, tarsi bijočiau, kad jis prie manės prisilies.

- Turi dar pavyzdžių? - paklausė jis.

- Kaip tau patinka tai, kad melas slegia žmogaus sąžinę? - paklausiau. - Kas, po galais, šitai sugalvojo? Melas niekada neslėgė mano sąžinės. Kartais už jí nėra geresnio draugo. Kaip tau patinka, kad reikia judeti dieną ir miegoti naktį? Aš mielai gyvenčiau tiktais naktimis: tyla, ramybė ir minčių skaidrumas, kurio nedrumščia žmonių keiliamas triukšmas, - kas gali būti geriau? Bet tik pabandyk taip gyventi ir pamatyti, kaip į tave pradės kreivai žiūrėti. Kaip tau patinka, kad turime gerbti žmones už jū dvasines savybes? Turime toleruoti bjaurius, nors jie mus kankina vien dėl savo normalumo, vis lenda mums į akis. Man nerūpi, ar jie protigi ir didžiadvasiai. Aš tuo netikiu. Kartą girdėjau, kad žmogaus kūnas atspindi jo sielą. Manau, tai tiesa. Manau, bjaurumas parodo dvasios ydas. Atspindi dvasios puvėsi. Ir visgi taip galvoti nepriimtina. Šioje visuomenėje

Rytis ZAKARAUSKAS, 8 c klasė

Nustebau išgirdęs Kauno Viktoro Kuprevičiaus vidurinėje mokykloje vykstančiame Poezijos pavasarelyje (2013-05-16) skaitomas pasakėčias. Septyni berniukai – Paulius, Eimantas, Mindaugas, Lukas, Mantvydas, Rytis, Deividas – nė nepastebėjo, jog greta rymojo antikinės Graikijos vergas, frigietis Ezopas. Per 2000 metų jo pasakėčios lydi mus primindamas, kas yra dorovinis tyrumas, moralinė tvirtybė ir žmogaus gabėjimas pamokyti save ir kitus, pasitelkus satyrines, ironiškas, žaismingai pašai-pūniškas mintis, kurias gali dėstyti visi – net akmenys.

Ezopas berniukus apkabino ir padėkojo už ištikimybę pasakėčiai, kuri šiandienos literatūroje atsidūrė podukros vietoje ir daugelis jau užmiršo, kokia yra atvira jos tiesa.

Padėkojau ir aš.

Robertas KETURAKIS

Paulius TALAČKA, 8 a klasė

Lukas JURGELAITIS, 8 a klasė

Žirgų lenktynės

Kartą žirgas sužinojo apie greit vyksiančias žirgų lenktynes. Sutikęs draugus émė girtis, jog esas greitesnis už visus ir lengvai atbègs pirmas, o kai laimës prizą – nusipirkis auksines pasagas.

Po trijų dienų iþyko lenktynės, bet pagyrūnas atbègo ketvirtas. Nieko nelaimëjës ir nusiminës jis susitiko su draugais, o tie iþ jo vien juokësi.

Girtis galima tik tada, kai pergalë jau pasiekta.

Eimantas NAVICKAS, 8 a klasė

Pingvinas ir žuvédra

Kartą gyveno pingvinas, kuris labai pavydéo žuvédrai, kad ši gali skraidyti. Jis mané, jog paukštis moka skristi todél, kad daug treñiruoja.

Tad nutarë pasimokyti. Nuéjo prie labai aukšto kalno, užlipo ant jo viršünës ir nušoko...

Moralas: ne visiems norams lemata iþspildyti.

Mindaugas Jonas ČEPULIS, 8 a klasė

Pelé ir drambllys

Kartą gyveno pelé, kuri noréjo bùti didelé ir galinga kaip drambllys. Sykį ji sutiko dramblį ir paklausë:

- Turbùt esi labai laimingas?
- Nesu, nes žmonës medžioja mus dèl ilčių, - atsaké drambllys.

Moralas: ne visada gerai bùti dideliam ir galingam.

Mantvydas VARAKSAS, 8 a klasė

Žmogus ir sumuštinis

Guli ant stalo surûgës vargšas sumuštinis. Laukia dieną, laukia dví, bet niekas jo nevalgo. Apninka sumuštinį liûdesys, kad prazus nesuvalgytas.

Staiga iš kelionës grížta išalkës žmogus. Pamatës vargšeli, prarijo kaip smakas. Sumuštinis džiaugësi sutikës draugą, kuris išgelbëjo iš klampios bëdos.

Moralas: laimë ne visi vienodai suprantą.

Geraširdis žmogus ir vilkas

Kartą gyveno geraširdis žmogus. Sykį, išéjës į mišką, pamatë sužestą vilką. Neišsigandës paémé ji ir parsinešé namo. Gydë, kol pasveiko. Pasveikus paleido pamiškëje, bet žvëris niekur nebègo, noréjo likti su žmogum. Abu grížo namo ir gražiai gyveno.

Padédamas kitam iš visos širdies gali susidraugauti ir su pikciurna.

Deividas GINETAS, 8 c klasė

Šiuolaikinë pasakėcia

Labai seniai mažame namelyje gyveno mergaitë. Ji beveik niekuo nesiskyrë nuo kitų vaikų, tik tiek, kad buvo stora. Mergaitë nemègo sportuoti, o labiausiai nepakentë alkio. Visi vaikai iš jos juokdavosi.

Kartą ji, nuskriausta vaikų, iñlindo į krûmus ir gailiai raudojo. Pro šalį éjo fëja. Pamačiusi verkiančią mergaitę, ji tarë:

- Mergaite, mergaite, aš galiu iþpildyti vieną tavo norą.

Mergaitë nusišluostë ašaras ir paprašë:
- O, geroji fëja, padaryk, kad aš niekada nejausciau alkio.

Fëja nustebino toks mergaitës prašymas. Pamačiusi lazdelę kelias mostais brûksteléjo virš jos galvos kažkokį ženkłą ir nuéjo toliau.

O mergaitë po kelių ménésių pasidarë plo na plona. Po pusës metų mirë nuo visiško organizmo išsekimo.

Tiesmukas noras ima ir prazudo.

Mildos KIAUŠAITÈS iliustracija

16 Atgarsiai

Zigmas STUNDŽIA

Tarp medikų – ir literatūrologės mintys

170-metį mininčioje Respublikinėje Šiaulių ligoninėje spalio 24 d. pristatyta rašytojo Leono Peleckio-Kaktavičiaus knyga „Angelas, kuris saugo“.

Svarbiausią Šiaurės Lietuvos gydymo įstaigą pastaraisiais metais garsina itin reiksmingi projektais, modernūs centrai, tarnybos, europinė aplinka ir čia dirbančios asmenybės. Šis pakilimas prasidėjo praėjusio amžiaus pabaigoje, kai ligoninei pradėjo vadovauti generalinis direktorius Petras Simavičius. Labai taikliai ši daktarų knygoje apibūdino akademikę, profesorę, habil. dr. Viktoriją Daujotytę: „Žinau, kad kaip gydytojas yra pelnė žmonių pripažinimą. Kaip apie vadybininką esu girdėjusi tokią išvadą: už jo darbus ligoninei reiktų arba paskelbtini šventuoju, arba pasodinti į kalėjimą... Tokios sankirtos atsiranda iš didelių užmojų, kurie, nors atrodo neįmanomi, bet yra išykdomi.“

Nors tarp ligoninės vadovo ir profesorės – vos tręjų metų amžiaus skirtumas, V. Daujotytė yra buvusi P. Simavičiaus literatūros mokytoja. Ji, be kita ko, išgelbėjo ypatingą gabumą žmogu nuo paaugliško pasirinkimo – žemės ūkio mokyklos, kurioje mokantis svarbiausia būtų buvusi... laisvė.

Renginio metu generalinis direktorius pirmiausia kalbėjo apie knygą kaip apie vieną didžiausius pasaulio atradimų. Jis sveikino gimstančią tradiciją išskirtinius gydymo įstaigos darbus užfiksuočių išvairiuose leidiniuose. Dera pastebėti, kad tai jau antras vadovas ligoninės istorijoje, artimai susiję su knyga, menu – med. dr. Domas Jasaitis, ligoninei vadovavęs nuo 1938 m., aktyviai talkino karo metais leidžiant literatūros almanachą „Varpai“: parūpinėdavo popieriaus, pats į jų rašydavo. P. Simavičius pasidžiaugė, kad L. Peleckio-Kaktavičiaus knygoje taip detaliai apžvelgtas sudėtingas ligoninės mechanizmas, kurio vienas žmogus niekaip nejsuktų ir nesuvaldytų. Autoriaus dėka matoma, kiek daug čia darbuojasi talentingu žmonių, įgyvendinančiu drąsius ir ryžtingus sprendimus, kuriančiu ateities planus. O tai, kad pasidalyla ir asmeninė patirtimi, savo kaip paciento išgyvenimais, knygą daro dar reikšmingesnę, objektivesnę, neginčytiną. „Išvairiapusiškai atskleistame ligoninės gyvenime daugiausia dėmesio skiriamą žmogui, be kurio būtų nebyli ir pati moderniausia įranga, be kurio širdies šilumos neįvyktų daugelis stebuklų. Tai viena iš knygų, kuri nuolat bus ant mūsų rašomojo staloo, jos dažnai prireiks“, – pažymėjo ligoninės vadovas.

„Prisipažinsiu – dar niekada neteko dalyvauti knygos pristatyyme tokį ankstų rytą (8 val. – Z. S.), – sakė rašytojas. – Ir tai daug ką paaškina – ligoninės ritmas gerokai skiriasi nuo įprasto didžiajai visuomenės daliai. Kartą nutiko tokia istorija. Rašydamas straipsnių apie ligoninę, pasižymėjau įsidémēti-

ną smulkmeną – kad jos vadovas anksti ryte mauodos ežere, o šeštą jau praveria kabineto duris. Aki-mirką lyg ir suabejojau. Taip atsitiko, jog netrukus čia patekau kaip pacientas. Ir štai vieną rytą, žvilgtelėjęs pro palatos langą, matau iš automobilio išlipantį generalinį direktorių. Laikrodis rodė be trijų minutių šešias.“ Autorius apgailestavo tik dėl vieno – kad nepavyko knygoje paminėti visų vertų dėmesio čia dirbančių žmonių.

Ausų, nosies, gerklės ligu skyriaus vedėja Edita Brazienė kalbėjo apie negailestingai bėgantį laiką, užmaršties dulkes, nusėdančias ant buvusių kolegų vardų. Pasidžiaugė rašytojo atliku darbu – taip ateities kartos sužinos apie šiuo metu čia sunkų ir neabejotinai reikalingą darbą dirbančius medikus. Dėkojo, kad prisimintas ir jos tétes – ilgametis ligoninės vyriausasis gydytojas Zigmas Vaišvila.

Vaikų chirurgijos, ortopedijos ir traumatologijos centro vedėjas Povilas Venckus pelnė daug apdovanojimų, tarp jų – ir „Profesijos riterio“ nominaciją. Tai ypatingo talento chirurgas. Jo pasisakymas, skirtas „Angelui, kuris saugo“, buvo ypač jautrus. Daktaras, kurio kiekviena minutė suplanuota, nustebino prisipažinęs, kad šią 240 puslapinių knygą

perskaitė keletą kartų. Tokia svarbi ir tikra ji jam pasirodė. Pasak P. Venckaus, autoruiu pavyko taikliai apibūdinti kolegas, surasti pačius tikriausius žodžius, užfiksuoči, kuo šiandien gyvena, ką turi, ką gali Respublikinės Šiaulių ligoninės medikai. „Idėta daug darbo, – reziumavo jis. – Esu labai sujaudintas ir dėkingas.“

Moters ir vaiko klinikos vardu kalbėjusi gydytoja Vanda Liukpetriénė sakė atliekanti šią misiją, nes šalia gimdyklose, operaciniése dirbantys vyrai yra drąsus ir ryžtingi, verti auksčiausius pagyrimų, tačiau kapitiliuojantys, kai reikia viešai pasisakyti. Atkreipusi dėmesį, kad visi esame knygnešių tautos atstovai ir kad knyga – didžiausias sielos penas, dėkojo leidinio, kuriame „visi tokie pažištami, savi ir artimi“, autorui bei idėjos generatoriui.

Onkologijos klinikos direktorė Loreta Rasutė Rezgienė kalbėjo tarsi literatė – apie žmogaus paliekamas pėdas ir „nepagydomą ligą“ – išnykimą, apie žmonijos pastangas ją įveikti, apie rašto išradimą ir pėdų įspaudus knygoje. Dėkodama autorui už klinikos dirbančių onkologų įamžinimą, daktarė pasidžiaugė vis didesnėmis galimybėmis padėti taip sunkiai sergentiems ligoniams.

Vienas iš Tuberkuliozės ir plaučių ligų klinikos kūrėjų Romas Sadauskas – asmenybė, kokių reta. Vyriausio amžiaus Šiaulių daktaras ypač pamalonino knygos autorui pastebėdamas, kad skaitant knygą akiavaidžu, jog L. Peleckis-Kaktavičius išmano įvairias medicinos sritis, o tai būdinga nedažnam rašytojui.

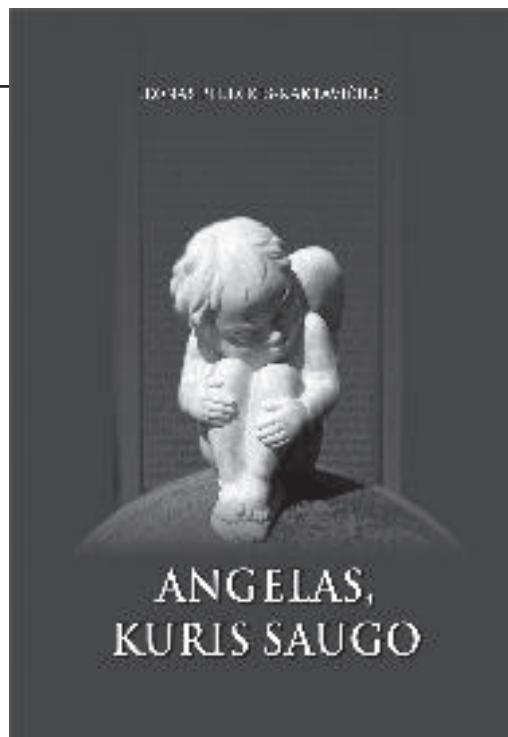
Psichiatrijos ligoninės direktorius Eugenijus Mikieliūnas dėkojo, kad ir psichiatriai priimti į šią garbingą knygą, kad joje atspindėta viskas, kas svarbiausia. Pabaigoje, kaip gydytojui būdinga, pajukavo, kad ir su psichiatriais, ir su rašytojais kalbantis reikia būti labai atsargiems. Štai jis medžiagą knygai renkančiam autorui papasakojo ši tą ne spaudai, o rašytojas ėmė ir užraše. Tai – apie politikų ir psichiatrių panašumą. Kai politikai baigia karjerą, jiems rinkėjai sako: „Na va, ir vėl – prisižadėjai ir neįvykdei, apgavai.“ O kai pacientas išeina iš Psichiatrijos ligoninės, daktarui sako: „Na va, ir vėl mane, sveiką, gydei. Kiek kartų aš tą patį galiu kartot?“

„Linkiu, kad štai ligoninės istorijos tomas sulauktų tėsinio“, – kalbėjo knygos „Angelas, kuris saugo“ leidejas, spaustuvės „Titnagas“ generalinis direktorius Edvardas Kukanauskas. To, kreipdamasis į autorių, linkėjo ir generalinis direktorius P. Simavičius bei kitu renginio dalyviai.

Knyga verta dėmesio ne tik dėl turinio – ji patraukia ir išvaizda, iliustracijomis, originaliu maketu (dizainerė – doc. dr. Gražina Šimoliūnenė), poligrafine kultūra. Pirmajame viršelyje – skulptorių Birutės ir Kazio Kasparavičių specialiai ligoninei sukurtas marmurinis „Angelas“, o ketvirtajame panaudota rekonstruota senovės graikų skulptūra „Hipokrato priesaika“ (V a. pr. Kristu).

Zitos KATKIENĖS nuotrauka

Romualdas RAKAUSKAS

Iš spaudai rengiamo albumo

Triveidė knyga

Džiazo muzikantas Petras Vyšniauskas

Fotografuojant pusdienį pažemaičiavom. Jau senokai nebuvau sutikęs *tautiečio*, tad *pasirokavimas* pradžiugino.

Grįžtant Kaunan, matyt, mudviejų padaugintas stiprus tamsusis alus netikėtai prišaukė paiką minties atplaišą apie žemaičių tarmės įtaką lietuviškajai fotografijai ir kitokiem menams. Gaila, nebeturime Skirmanto Valiulio. Gal ižvalgusis išminčius ir būtų suradęs paguodžiantį atsakymą...

Saulius KRUOPIS

Draugystės TILTAS: Saulkrastė – Nida – Juodkrantė – Prerovas'2013

Menininkų asociacija „Tiltas“ ir „Nidos eksprezija 2013“ jau devyniolikt metai tiesiai vis naujus kūrybinius tiltus tarp kaimyninių šalių. Drįstu teigti, kad šis renginys – tarptautinis tapybos pleneras, jungiantis Baltijos jūros kurortines vietoves ir trunkantis net kelis mėnesius, – Lietuvoje yra pats ilgiausias. Prasidėjęs liepą Saulkrastėje (Latvijos pajūrio kurorte), rugpjūtį tęsėsi Nidoje ir Juodkrantėje, o iki spalio 20 d. – ir Prerove (Vokietija). Tarptautinė menininkų stovykloje dalyvavo per 50 dalyvių iš Lietuvos, Vokietijos, Lenkijos, Latvijos, Estijos, Rusijos, Arménijos ir Kenijos.

Saulkrastė. Šis Latvijos kurortas – Neringos miesto partneris, su juo bičiuliaujamasi jau daugelį metų. Saulkrastėje tapybos plenerai, vadovaujant Maijai Jakovičai ir Valerijui Baydai, organizuojami dešimt metų. Juose kasmet dalyvauja miestelio dailininkai Juta Poličia, Mara Alena, Džonsas Delgalvis, kviečiama svečių iš Rygos ar užsienio. Lietuvos tapytojai Arturas Savickas, Skaidrė Butnoriūtė, Nijolė Kujalytė ir šio rašinio

autorius savo drobes tapė jūros pakrantėje, kurioje dar galima išvysti žvejybinių valčių. Užupiečiai Asta Janciauskaitė ir Giedrius Bagdonas žaўėjos gelynais, sodybų architektūra, o virtuoziškais, tiksliais, temperamentingais spalvų akcentais, išraiškingu ir plastiniu ritmu savo drobėse perteikė kurorto gyvenimišką aplinką. Net dvi saulėtas dienas organizuotas „akto“ – jauno dailaus modelio tapymas prie jūros. Kūrinius eksponavome miestelio šventės metu. Baigiantis plenerui visi dalyviai pakviesi į Nidą, bendrą tarptautinį projektą „Saulkrastė – Nida – Juodkrantė – Prerovas'2013“.

Nida. I šiometį tapybos plenerą čia susirinko itin daug talentingų dailininkų, nupiešusių ištis brandžių meno kūrinių. Plenere labai ryškiai prisistatė grafikai: Bronius Leonavičius, Birutė Zokaitytė, Rimantas Dichavičius, vokietė Brigitte Tuttelmann. Akvarelininkas prof. Antanas Visockas, atvykęs iš Šiaulių, demonstravo ypač sudėtingą, nuoseklumo, stropumo ir daug laiko reikalaujan-

čią techniką. Tapytojai ekspresionistai – Arvydas Kašauskas, Antanas Obcarkas, Juozas Pranckevičius, A. Savickas ir Janis Gunars Kalnmalis (Latvija) – buvo tarptautinio renginio „sunkioji artilerija“. Jų drobės išsiskyrė gaivališka kūrybinio maišto dvasia, ekspresionizmo drąsa, žaismingumu, virtuoziškumu, spalva ir dydžiu.

Trys iš Lenkijos atvykę profesoriai Marekas Sankas (Lodzė), Stanislawas Bialoglowicz (Rzeszow) ir Lenkijos dailininkų sąjungos vicepirmininkas Ryszardas Kowalewskis (Varšuva-Gdanskas) susindėjo laisvos vaizduotės žaismu, jie pasinėrė į iš anksto sumanytas alegorijas – visgi sukurti vaizdai netilpo jos ribose. Jų drobės visiškai neprimityviai artėjo prie simbolizmo – tai įvyko tik dėl pasirinktos kūrinio struktūros. Arméno Gagiko Paršamiano parodoje pristatyti trys darbai visus lenkė spalvingumu, juos įkvėpė saulėtas dangus ir išskirtinė Nidos magija.

Nukelta i 20 p.

Plenero dalyviai ir svečiai Nidoje

Draugystės TILTAS: Saulkrastė – Nida – Juodkrantė – Prerovas'2013

Atkelta iš 19 p.

Kaip ir kasmet, Nidoje surengti trys kūrybiniai Lenkijos ir Lietuvos vakarai, kur lietuvių dailininkus pristatė garbusis profesorius iš Šiaulių, menotyrinkas Vytenis Rimkus. Kiti du vakarai – Kenijos bei Vokietijos ir Latvijos-Arménijos-Rusijos – kvietė pažinti, susibiciuliauti, pasirodyti...

Daugelį ypač nustebino grafikų B. Zokaitytės ir B. Leonavičiaus kūriniai. Dvi pastarojo kompozicijos „Neringos legenda“ ir „Vėjų tiltai“ vertos išskirtinės pagarbos. Nidos pleneras menininkui buvo pirmasis gyvenime. B. Zokaitytės figūrinės kompozicijos neprikaištingai atliktos akvarelės technika. Jiems skirtos dvi – Neringos miesto, A. Puipos premijos. R. Kuncos premija atiteko originalumu išskyrusiam A. Savickui už kompoziciją „Rytas prie marių“. A. Vaitkūno premija – dviem latviam tapytojams Jurijui Germaniui ir Janui Kalnmaliniui. Taip pat įteiki tiek net penki LDS padėkos rasta, dovanos – meninių albumų Lietuvos tapytojams.

Aš šiame plenere turėjau aiškią idėją, užduotį ir motyvaciją Neringos savivaldybei nutaptyti triptiką „Nidos panorama“. Drobėse vaizduojami esminiai simboliai – evangelikų bažnyčia, kapinaitės, H. Blodės viesbutis, prieplauka, žvejų kaimelis ir Parnidžio kopa.

Konceptualistas Saulius Vaitiekūnas plenero uždarymo parodoje eksponavo du objektus, imituojančius debesis virš Nidos. Plenere buvo ir „egzotikos“ – į jį atvyko menininkė Mary Ogembo iš Afrikos, Kenijos sostinės Nairobi. Ji lepinta išskirtiniu démesiu ir dažniau pati pozavo kolegomis, nei tapė. Renginį stebėjo ir esė apie plenerą paraše naujausio K. Donelaičio „Metų“ leidinio vertėjas į rusų kalbą Klaipėdoje gyvenantis Clandestinus. Tikiuosi slėlauti ir lietuviškojo vertimo.

Juodkrantė. Didžioji plenero dalyvių dalis persikelė iš Nidos į Juodkrantę, į Liudviko Rézos kultūros centrą (kuratorė Aušra Mikeliénė) atidaryti tapybos parodos „Juodkrantė dailininkų akimis“. Čia pristatytas ir naujas Nidos plenerų albumas „Nida art“ (Nidos tapybos kolekcija). Sumaniai dailininko Rimto Tarabildos sudaryta Juodkrantėje taptų kūrinių eksposicija ir nustebino, ir pradžiugino autorius. Renginio pabaigoje peržiūrėtas režisierius Gediminas Beržinio ir Linas Pēcelincevaitės naujas videofilmas „Nidos ekspresija – 2012“. Jau ketvirti metai poili-

sio namai „Ažuolynas“ tampa plenero centrine buveine, jų apartamentuose priimami tapytojai, jiems skiriamos dar ir geros kūrybinės studijos. Jų menininkams prieikė, nes pirmąją savaitę lilo. Juodkrantėje prie mūsų prisdėjo Silvija Drebickaitė, Kęstutis Balčikonis, Tatjana Beliaeva (Peterburgas), Juta Policeja (Saulkrastė). Po lygiadienio šventės išvyko me namo ruoštis kūrybinei kelionei į Vokietiją.

Prerovas. Paskutinėje 2013 m. plenero stotelėje renginys virto kvalifikuota pažintinė ekspedicija. Galėjome plėsti akirati, pažinti šio kurorto dviem šimtų metų kultūrinį palikimą. Dėl unikalios gamtos Prerovas yra mégastamiausias kurortas Meklenburgo-Vorpomerno žemės. Gaila, jis mažiau išgarsintas nei šalia esanti Menininkų kolonija Ahrenšpas. Prerovas, kaip ir Nida, skaiciuoja jau šimtus čia apsilankiusių menininkų – tapytojų ar fotografų. Pirmasis reguliarai į Prerovą atvykdavo dangaus ir šviesos tapytojas Louisas Douzette (1834–1924). Po pirmojo apsilankymo 1859 m. jis čia tapė iki pat mirties. Net du dešimtmecius dailininkas į ši kurortą atvykdavo kartu su labiausiai pripažintu Berlyno profesoriumi Hermannu Ersche (1823–1900). Vėliau Prerovą išgarsino 1911 m. čia apsilankę ekspresionistai, „Brucke“ grupės narys Erichas Heckelis ir „Mélynojo raitelio“ grupės narai Aleksejus Javenskis ir Mariana Verefkina. Vietovės kontrastų įkvėpė, jie sukūrė tikrai modernių, šiandien visose chrestomatiųose gausiai spausdinamų kūrinį. Po

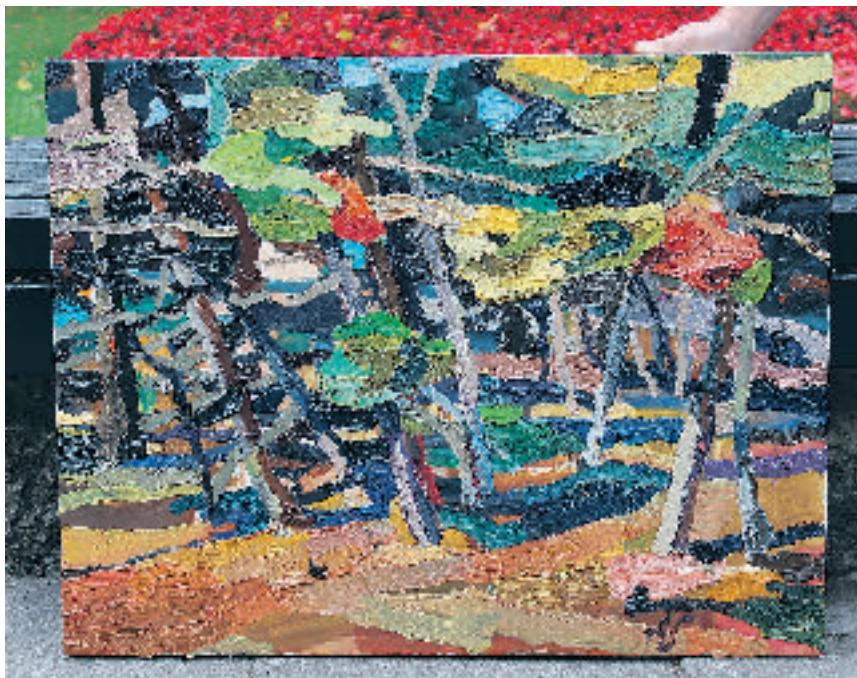
Bronius LEONAVIČIUS. „Neringos legenda“.

šimtmečio, jau 2011 m., tas pats Darso muziejus organizavo šią ekspresionistų parodą, pavadinimą „Aufbruch 1911“ (apsilankymas 1911 m.). Jos kataloge yra E. Heckelio pieštų vienetinių atvirukų, dažnai siuštų į Drezdeną savo mylimajai Sidi Rihai bei M. Kirchneriui. Kūrybinį impulsą ankstyvuoju kūrybos tarpsniu čia patyrė ir dailininkai Anna Gerresheim, Dora Koch-Stetter, Kurtas Haase-Jastrowas. 1921 m., nusipirkę seniausią Prerovo namą, statytą 1779-aisiais, dailininkas Theodoras Schultze-Jasmeris (1888–1975) čia apsigyveno visam laikui. Darso muziejus vertas pagyrimo – išsamiai eksponuoja Prerovo tapytojų palikimą (paveikslus, grafikos ansaudus, piešinius) bei gausiai pateikia istorinius atvirukus ir fotografinas.

Aštuoni Nidos menininkų asociacijos „Tiltas“ narių: vokiečiai Arminas Riegeris (nuo 2006), Britta Naumann (nuo 2008) ir trys lietuviai: šių eilučių autorius, A. Savickas (abu nuo 1999) ir J. Pranckevičius (nuo 2012), pakvietę Latvijos, Estijos, Rusijos ir Lenkijos dailininkus, dalyvavę tarptautinėse tapybos pleneruose – ekspedicijoje „Baltijos Tiltas“ (Baltische Brücken). Pavadinimą pasiūlė pagrindinis renginio organizatorius A. Riegeris ir šio rašinio autorius. Plenerą-ekspediciją rėmė Darso muziejus Prerove ir „Europa City“ viešbutis Vilniuje. Dar 2008 m. surengę didžiulę Nidos tapybos kolekcijos parodą Ahrenšopo menininkų kolonijoje, Strandhalės galerijoje turėjome progą aplankytį Baltijos jūros uostą Rostoką ir šalia esančias išgarsėjusias kurortines vietoves Varnemiunde ir Prerove. Pastangos nenuėjo veltui – pernai, po ketverių metų, organizuotas pirmasis Prerovo tapybos pleneras. Jį vainikavo 2012 m. lapkritį muziejaus erdvėse surengta tapybos paroda. Siemet, spalio 17 d., tapybos paroda surengta šio kurorto mokykloje, kartu su profesionaliais tapytojais eksponuojami ir moksleivinių kūriniai.

Išvykę iš Prerovo tapybos plenero, Baltijos šalių dailininkai, važiuodami per Usedomo salą, sustojo tapti seniausiam, kaizerio laikus menančiam Ahlbecko kurorte, o kitą dieną dar laukė dvi stotelės Lenkijoje, Sopote bei Dancige. Ilgiausiai trunkantis Lietuvos, Latvijos ir Vokietijos tapybos pleneras baigėsi tik spalio 20 d.

Iki gruodžio 2 d. plenero paroda eksponuojama Klaipédos valstybiniai muzikiniame teatre, Kolonų salėje.

Arturas SAVICKAS. „Nidos miškelis kopose“.

Lapkričio 14 d. 17.30 val. Kauno fotografijos galerijoje vyks diskusija apie fotografijos santykį su kitomis meno sritimis. Pokalbių su VDU Menų fakulteto Šiuolaikinių menų katedros vedėju doc. dr. Rimantu Plunge ves menotyrininkas Tomas Pabedinskas.

Fotografijos santykis su kitomis meno sritimis visada buvo karštų diskusijų objektas, o laikui bėgant fotografų ir teoretikų nuomonės šiuo klausimu kardinaliai keitėsi. Tuo galima lengvai išsitinkinti prisiminus, pavyzdžiui, XIX a. fotografus, kurie, norėdami būti „menininkais“, savo darbus stengėsi padaryti panašius į tapytus paveikslus, ir tokią fotografijos kryptį kritikavusius modernistus, XX a. pirmoje pusėje užsimojuusi atrasti fotografijos medijos esmę, skiriančią ją nuo kitų menų.

Atrodytu – visa tai jau istorija. Bet ar tikrai? Fotografų ir kitų meno srityčių atstovų požiūriai į fotografiją kaip kūrybos įrankį dažnai ir šiandien išsisikiria. Šalia tarptarptautinės tendencijų, ištvirtinusios šiuolaikinio meno scenoje, tēsiamos ir „grynosios“ fotografijos tradicijos. Ar šios skirtinės tendencijos turi salyčio tašką? Ar joms atstovaujantys kūrėjai gali ko nors vieni iš kitų pasimokyti? Kaip į įvairios kūrybos pavyzdžius derėtų žvelgti žiūrovui, ko iš jo tikisi autorai? Pagaliau – kas aktualu jauniausiai kūrėjų kartai, kuri šiuo metu studijuojame menus?

I šiuos klausimus ir bus bandoma atsakyti susitikime su medijų menininku doc. dr. R. Plunge.

